

FBA Policy Brief **Civilsamhällsforum om kvinnor, fred och säkerhet**

Av Aina Boris

Den 31 oktober 2025 fyllde FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 tjugofem år. Folke Bernadotteakademien (FBA) uppmärksammade detta genom att bjuda in till ett civilsamhällsforum för att utbyta lärdomar. Den 19 november 2025 samlades trettiofem deltagare från svenska civilsamhällsorganisation och stiftelser som jobbar inom fred och säkerhet samt FBA-medarbetare för att diskutera vad vi behöver göra mera av, vad vi ska sluta göra och vad vi behöver göra annorlunda för att uppnå positiva resultat i framtiden inom arbetet med kvinnor fred och säkerhet (WPS).

Inledning om nuläget kring kvinnor, fred och säkerhet

FBA:s generaldirektör Per Olsson Fridh inledde forumet med att betona vikten av att fortsätta värna och implementera kvinnor, fred och säkerhetsagendan i en global kontext som präglas av växande konfliktnivåer, krympande demokratiskt utrymme och tilltagande

motstånd mot jämställdhet. Han beskrev hur WPS-agendan under sina 25 år har gjort betydande avtryck – både normativt och institutionellt – men att varje framsteg har varit resultatet av långt och målmedvetet arbete. Det räcker inte att en gång ha uppnått förändring; utan ihärdig uppföljning riskerar arbetet snabbt att förlora mark. Samtidigt underströk han att FBA:s långsiktiga WPS-insatser i olika länder visar att hållbart och systematiskt arbete kan ge resultat även i svåra kontexter. Den fortsatta uppgiften är att bibehålla fokus, dra lärdom av tidigare erfarenheter och fortsätta arbeta för kvinnors rättigheter även i ett mer utmanande politiskt klimat.

Paneldiskussion – 25 år av lärdomar och vägar framåt

Panelen inkluderade **Malin Nilsson från Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Eva Zillén från Kvinna till Kvinna, Angela Muvumba Sellström från Nordiska Afrikainstitutet och Kristin Valasek från FBA.**

Framsteg: Panellisterna uttryckte bred samsyn kring de framsteg som gjorts inom WPS-agendan och de områden där arbetet behöver förstärkas:

- Flera panellister lyfte att agendan har bidragit till **betydande normförändringar**, inte minst genom att fastslå sexuellt våld i konflikt som en internationell säkerhetsfråga och genom att skapa nya mötesplatser, nätverk och politiska öppningar för kvinnliga aktörer.
- Det betonades att en av de mest transformativa framgångarna har varit att **kvinnorörelser – inte stater – har definierat de centrala delarna av agendan** i FN säkerhetsrådsresolution 1325, vilket har gjort agendan både bredare och mer förankrad i fredsbyggandets praktik.
- Panelen var samtidigt enig om att det finns ett **fortsatt behov av att stärka långsiktighet, institutionalisering och ledarskap**.

Utvecklingsområden: I diskussionen kring vad vi bör sluta göra i relation till WPS-arbetet återkom panelen flera gånger till behovet av att arbeta med faktiskt implementering:

- Det fanns en enighet kring att **alltför mycket tid och resurser har lagts på att ta fram nationella WPS-handlingsplaner som inte följs av tillräcklig finansiering och implementering**.
- Panelen delade också en **tydlig kritik mot att WPS-agendan har militariserats**; flera menade att fokus har förskjutits från kvinnors deltagande i fredsbyggande och vikten av konfliktförebyggande till kvinnors deltagande i militären, skydd från konfliktrelaterat sexuellt våld och militarisering vilket riskerar att underminera agendans ursprungliga syfte.

- Det lyftes också att **våld och smutskastning riktat mot kvinnor som jobbar för fred alltför ofta osynliggörs**, trots att det i praktiken utgör ett av de största hindren för kvinnors meningsfulla deltagande.
- **WPS fortsätter ofta att ses som ett sidospår**. Det är viktigt att fortsätta att kämpa för kvinnors deltagande och att WPS-frågor hanteras i rummen där makt finns, beslut tas och resurser fördelas.

Rekommendationer: När samtalet rörde vad som behöver göras annorlunda betonade panelen vikten av att utveckla smartare, modigare och mer kreativa arbetssätt i tider av ökat motstånd och minskade resurser. Ett antal konkreta rekommendationer framkom:

- Det framhölls att när resurserna minskar för WPS-arbete samtidigt som väpnad konflikt och ojämställdhet ökar, behövs en **smartare problemanalys** för att uppnå hållbara resultat, **nya kreativa sätt att samarbeta med kvinnoorganisationer**, och fortsatt **mod att stå upp för kvinnors rättigheter** även där motstånd är starkt.
- **WPS-agendan bara kan överleva om kvinnorörelsen fortsatt äger och driver den** – något som kräver att resurser förflyttas till de aktörer som bär arbetet i praktiken.
- Det är centralt att **Sverige inkluderar kvinnor, kvinnoorganisationer och jämställdhetsanalys i utformningen av sin egen säkerhetspolitik** och inte endast driver WPS internationellt.
- Panelen återkom slutligen till att **kvinnors politiska autonomi måste skyddas och stärkas** om WPS-agendan ska kunna fortsätta spela en transformativ roll.

Under dagen fördes också ett antal samtal fokuserade på specifika erfarenheter från Colombia, Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Ukraina.

Colombia

I samtalet om Colombia framkom en tydlig enighet om **att fred måste byggas lokalt och att arbetet med territoriella fredsinitiativ behöver stärkas ytterligare**. Flera deltagare betonade att även om den nationella handlingsplanen kring WPS tas på allvar och det finns ett starkt och kunnigt civilsamhälle,

hämmas genomförandet av alltför centraliserade och elitorienterade processer. Det framhölls att lokala överenskommelser och *community*-drivna dialogformer ofta ger mer hållbara resultat, men att staten måste skapa trygga och inkluderande förutsättningar för att dessa dialoger ska kunna äga rum. Samtidigt konstaterades att säkerhetsrisker att tränga undan bredare perspektiv på mänsklig säkerhet. Ett återkommande tema var behovet av att civilsamhälle och stat möts oftare; som flera deltagare uttryckte det tenderar organisationerna att vara överens sinsemellan, men behöver fler ytor att påverka statliga aktörer. **Rekommendationen var att internationella aktörer bör stödja lokala initiativ och bidra till att systematisera bottom-up-processer snarare än att styra dem.**

Afghanistan

Diskussionen om Afghanistan präglades av det extremt begränsade handlingsutrymmet som finns i landet efter 2021. **Meningsfullt WPS-arbete är endast möjligt genom lokalt förankrade och socialt accepterade insatser, exempelvis inom jordbruk, hälsa och småskaligt företagande.** I diskussionen lyftes också betydelsen av plattformar som skapar kontakt mellan kvinnor i och utanför Afghanistan – ett av få sätt att möjliggöra gemensam analys och röstbärande i ett läge där många kvinnor har tvingats i exil.

Samtidigt framkom kritik mot de stora internationella program som saknat lokal legitimitet och inte varit hållbara när institutioner kollapsat. **Rekommendationen var därför att stärka kvinnors egen organisering och förbereda för framtida dialog,** även om dessa möjligheter i nuläget är små. Flera uttryckte vikten av att dra lärdom av misslyckandena före 2021 och fördjupa förståelsen av vad som kan bygga mer hållbara strukturer i framtiden.

Demokratiska Republiken Kongo (DRK)

Arbetet med WPS i DRK beskrevs som komplext, starkt påverkat av regional dynamik och präglat av en aktörs mångfald där lokala, nationella och internationella intressen korsas. Gruppen var samstämmig i att **intersektionalitet måste integreras mycket tydligare i WPS-arbetet,** då könsbaserad ojämlikhet är sammanflätad med etniska och geografiska maktstrukturer. Rollen som brobyggare mellan lokala och nationella aktörer lyftes som en framgångsfaktor, och Sverige beskrevs som en trovärdig aktör som bör använda sin position mer strategiskt. Samtidigt betonades att kortsiktiga, ad hoc-insatser inte fungerar i DRK; arbetet måste vara långsiktigt, koordinerat och förankrat i lokala myndigheter, något som tidigare ofta har kringgåts. Deltagare lyfte även vikten av att inkludera maskuliniteter i jämställdhetsarbetet, då mäns roller och

mående har direkt påverkan på kvinnors säkerhet. **Rekommendationerna pekade på behovet av att arbeta parallellt med internationella och nationella aktörer, samt med lokala strukturer för att skapa ingångar för WPS i en polariserad och regionaliserad konfliktmiljö.**

Ukraina

Diskussionerna om Ukraina präglades av **landets exceptionella reformvilja trots kriget och av civilsamhällets höga kapacitet – men också av hur militariseringen påverkar WPS-agendan.** Det lyftes att många framsteg gjorts, såsom ratificeringen av Istanbulkonventionen och breda satsningar på jämställdhet i samhällsinstitutioner. Samtidigt finns en risk att dessa framsteg eroderar om kvinnoorganisationer tvingas lämna policyarbete för humanitära insatser på grund av givarkrav. Flera deltagare betonade behovet av att stärka våldsförebyggande arbete, särskilt kopplat till veteraners återintegrering. En annan aspekt var att unga kvinnor tagit ledande roller i civilsamhället, medan många unga män är mer frånvarande – något som bör tas med i analysen av framtida freds- och jämställdhetsarbete. I fråga om vad som inte fungerar lyftes tokenism som en central risk; inkludering måste vara meningsfull och ge mandat. **Rekommendationerna fokuserade på behovet av fler mötesplatser mellan beslutsfattare,**

mer direkt finansiering till lokala organisationer och stöd till Ukraina i att hålla kvar blicken på långsiktiga reformer även i ett militärt präglat läge.

Gemensamma lärdomar från de fyra kontexterna

När diskussionerna jämfördes framträdde flera tvärgående insikter. I samtliga kontexter betonades att **hållbara resultat endast kan uppnås genom lokalt förankrat och långsiktigt arbete där kvinnors organisering och lokala strukturer stärks.** Samtidigt framkom en tydlig frustration över hur internationella aktörer ibland tränger undan lokala prioriteringar genom säkerhetsisering, centralisering eller alltför projektifierade arbetssätt. Både Colombia, DRK och Afghanistan illustrerade riskerna med toppstyrda processer, även om orsakerna varierade: i Colombia handlar det om centralisering, i DRK om regional konfliktlogik och i Afghanistan om legitimitetsbrist. Ukraina visade å sin sida hur militarisering skapar en annan typ av utmaning – där civilsamhället har hög kapacitet, men där miljön för WPS-arbete blir mer polariserad.

En annan gemensam nämnare var behovet av att inkludera en bredare förståelse av säkerhet, där mänsklig säkerhet och intersektionella perspektiv får större utrymme. De flesta grupper betonade

dessutom vikten av att stärka relationen mellan stat och civilsamhälle, samt att direkt finansiering till lokala kvinnorätts- och fredsorganisationer är avgörande för att arbetet ska kunna fortsätta i tider av politisk osäkerhet. Trots stora kontextuella skillnader delade grupperna en gemensam slutsats: **WPS-agendan riskerar att förlora kraft om den reduceras till formalia, militariserade logiker eller symboliska insatser. Det är först när kvinnors aktörskap, lokala processer och långsiktiga strukturer prioriteras som agendan kan vara transformativ.**

Avslutning

I sin slutreflektion betonade Per Olsson Fridh att FBA:s kommande utfasningar i flera länder måste ske med varsamhet för att relationer och långsiktiga partnerskap inte ska gå förlorade. **Han underströk att den globala utvecklingen, trots ett svårt läge, fortfarande rymmer möjligheter att bygga fred – men att det kräver att både myndigheter och civilsamhälle återvänder till insikten att fred byggs underifrån.** Eftersom antalet formella fredsavtal minskar blir community-baserat fredsarbete, civilsamhällets organisering och ett ihärdigt arbete med att stärka kvinnors deltagande viktigare än någonsin. Den systemiska betydelse som WPS-agendan haft under sina första 25 år får inte underskattas, och vi behöver fortsätta arbeta med mod, uthållighet och analytisk skärpa för att försvara och utveckla det demokratibyggnadsarbete som civilsamhället bär.

Deltagande organisationer och representanter

- Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Malin Nilsson
- Kvinna till kvinna, Eva Zillén och Marie Wikström
- Caritas Sverige, Peter Brune
- Act Svenska kyrkan, Lani Mireya Anaya Jiménez och Fredrik Jansson
- Östgruppen för demokrati och mänskliga rättigheter, Ausra Padskocimaite
- KFUM Sverige, Niclas Sannerheim
- Nordiska Afrikainstitutet, Angela Muvumba Sellström
- Life & Peace Institute, Judith McCallum
- Kristna Fredsrörelsen, Charlotte Sjöström Becker och Sabina Sevillano
- Svenska Afghanistankommittén, Katarina Härröd
- MR-Fonden, Maja Johansson och Danyah Al-Dawoodi

Folke Bernadotteakademien (FBA) är myndigheten för fred, säkerhet och utveckling. FBA arbetar med internationella fredsinsatser och utvecklingssamarbete. Myndigheten bedriver utbildning, forskning och metodutveckling för att stödja freds- och statsbyggande i konflikt- och postkonfliktländer. Vi bidrar även med civil personal och expertis till freds- och valobservationsinsatser som leds av EU, FN och OSSE. Myndigheten har fått sitt namn efter Folke Bernadotte, FN:s första medlare.

Följ oss för att ta del av våra senaste uppdateringar och publikationer:

 [linkedin.com/FolkeBernadotteAcademy](https://www.linkedin.com/FolkeBernadotteAcademy)

 [instagram.com/FolkeBernadotteAcademy](https://www.instagram.com/FolkeBernadotteAcademy)

 [facebook.com/FolkeBernadotteAcademy](https://www.facebook.com/FolkeBernadotteAcademy)

www.fba.se